

Namibia — mission och kyrka

AV RAUHA VOIPIO

Under de senaste åren har namnet Namibia ofta förekommit i massmedia. För många är det likväl bara ett av den 'tredje världens' länder, där det är mer eller mindre oroligt. För en del är också det nytt, att Namibia är det land som ännu för några år sedan kallades Sydvästafrika. Namnet Namibia användes först bara av SWAPO och bruket av det namnet inom landets gränser kunde innebära en resa till fängelset. Nu har namnet dock godkänts för allmänt bruk.

Till Namibia hör ett drag som gör det särskilt intressant för oss nordbor. Det är det mest lutherska landet i Afrika; över hälften av landets invånare hör till den lutherska kyrkan. Och om man därtill beaktar de övriga kyrkorna, märker man att Namibia är ett av de land i Afrika, där kristendomen fått starkt fotfäste och där dess inflytande sträcker sig till alla områden i livet.

I Inledning

a) Invånare

Namibia är ett stort land (ca 820 000 km²), men glest bebott. Enligt 1979 års statistik uppgår invånarantalet till 961 522. I norr är bebyggelsen tätare än i söder, och över hälften av landets invånare (ca 443 000 i Owambo, 65 000 i Kavango och ungefär 65 000 bushmän) bor i norr. Mera i söder bor damara- (ca 85 000) och nama-stammen (ca 43 000), som talar samma språk samt herero (ca 62 000). Ännu bör de färgade och invånarna i Öst-Capriivi och Kaoka-bergen omnämnas (ca 59 000). Vidare bor i landet ca 110 000 vita. Namibia är för många av dem närmast en tillfällig arbets- och boplats.

b) Näringar

Namibia är ett kargt land. Odlingsbar mark finns bara i landets

nordliga delar och på det centrala höglandet, som ligger mellan Namib och Kalahariöknarna. På de karga betesmarkerna i landets sydliga delar trivs karakullfåren.

Namibia är likväl ett rikt land. Dess rikedomar gömmer sig i jorden. Gruvorna ger diamanter, koppar och zink. Urangruvan nära Swakopmund anses som en av världens rikaste. Många av gruvorna ägs av utländska bolag, skatteintäkterna tillfaller staten. Den fart med vilken mineralerna grävs upp och förs ut ur landet under en tid, då man väntar på landets självständighet, har väckt bittra känslor hos mången namibier. — Storfisket vid kusterna och inläggningen av fångsten vid konserveringsfabrikerna bör också omnämnas.

c) Den statliga utvecklingen

Namibias gränser härstammar från kolonialtiden. Gränsen i norr är helt konstruerad, dragen med linjal av tyskar och portugiser. Det tyska kolonialväldet sträckte sig från år 1884 till första världskriget. Då Tyskland förlorade sin koloni, blev Sydvästafrika ett mandat under Nationernas Förbund; styret överläts åt Sydafrika. När Nationernas Förbund upplöstes, började sydafrikanska regeringen medvetet förverkliga en politik i området, som syftade till ett permanent införlivande av detta under sitt välde. Rasåtskillnadspolitik tillämpades t.o.m. radikalare än i Sydafrika. I början av 1960-talet drog den s.k. Odendaal-kommittén upp riktlinjerna för Sydvästafrikas framtid. Åt varje stam skulle reserveras ett eget bosättningsområde (homeland); utanför området var en svart antingen bara en kontraktsarbetare eller en tillfällig gäst. FN:s och den internationella domstolens beslut har inte lyckats göra något intryck på den sydafrikanska regeringen. Men Mosambiks och Angolas självständighet förändrade läget. Sydafrika behövde en buffertstat mot det socialistiska Angola som styrs av svarta. Det gick inte mera att tänka på Sydvästafrika som «den femte provinsen» utan det gällde att få till stånd en formell självständighet och en regering som var välvilligt inställd till Sydafrika. Frågans behandling flyttades från Pretoria tillbaka till landets huvudstad Windhoek. Från olika «homeland» lyckades man få sådana män, som gick med på att sköta tjänster åt regeringen på olika nivåer. Påtryckning och hot användes i valen. Så fick hela Namibia år 1979 en nationalförsamling. Alla lagar som stiftas måste dock godkännas av landets högsta

tjänsteman, generaladministratören. Landets självständiga handelsfrihet är också annars hårt beskuren.

Allt detta står fullständigt i strid med det som SWAPO, landets största befrielse rörelse syftar till. SWAPO skulle ha gått med på fria val under FN:s övervakande, men den sydafrikanska regeringen har alltid på ett eller annat sätt gjort FN:s planer om intet. Nu utgör landets nordliga delar — Owambo och Kavango — krigsområde, och de lutherska församlingarna som finns där är i en verkligt beträngd situation.

II Sydvästafricas (Namibias) missionshistoria fram till 1954

a) Utländska perioder

De första missionärerna kom till norra sidan om Orangefloden år 1805. De var utsända av Londons Missionssällskap och verkade bland namafolket i söder. De första lutherska missionärerna utsändes av Rhenska Missionssällskapet och anlände år 1842 till landets mellersta delar. Deras arbete utvidgades till alla stammar i landet. Också de små kongregationalistiska och metodistiska församlingarna kom under den Rhenska Missionens beroende. Arbetet var svårt. De stammar som drog från den ena platsen till den andra var i ständig strid med varandra. Det räckte 14 år innan den första hereron tog emot dopet. Det tyska kolonialväldets hårda grepp och det faktum att missionärerna hade samma nationalitet som härskarna var till förfång för arbetets framskridande. Det s.k. hereroupproret i början av århundradet kvävdes på ett synnerligen grymt sätt. Av stammens 80 000 medlemmar blev endast 15 000 vid liv. Bitterhet och en stark nationalkänsla åstadkom splittring i församlingarna. Den mest vakna delen av namaförsamlingarna anslöt sig till African Methodist Episcopal Church. Bland hererostammens medlemmar föddes Oruano-rörelsen, inom vilken nationella element blandades med den kristna tron, så att man bl.a. bad de forna stamhövdningarnas andar om hjälp.

Den mest betydande missionären inom Rhenska Missionssällskapet, Hugo Hahn gjorde bekantskap med Owambo under sina resor på 1860-talet. En kallelse som kom från stamhövdningarna i Owambo hänvisade han till Finska Missionssällskapet (gr. 1859). Den första gruppen finländska missionärer anlände till landet 1870. Efter tretton år kunde de första dopen förrättas och småningom uppstod kristna församlingar. Särskilt bör Martti Rautanens

arbete omnämnas, som räckte över 50 år. År 1925 vigdes de första prästerna i Owambo och det första kyrkomötet hölls. Följande år utvidgades arbetet åt öster till Kavangofloden. År 1891 började Rhenska Missionssällskapet arbeta i norra Owambo på ett område, som nu delvis hör till Angola. Efter första världskriget tilläts inte tyskarna mera att arbeta i landets gränstrakter och de församlingar som de grundat anförtroddes FMS (Finska Missionssällskapet). Det lutherska FMS arbetade över femtio år i Owambo, innan något annat kyrkosamfund utsträckte sin verksamhet dit. Romersk-katolska kyrkan började mission i Windhoek år 1896 och vid Kavangofloden 1910. År 1924 kom den till Owambo. Samma år grundades också ett anglikanskt stift i Damaraland och nära den lutherska stationen i Engela byggdes Odibo missionsstation. Försöken att bevara traktens missionsarbete enhetligt till bekännelsen vann inget gehör hos de nya härskarna. Ett slags rivalitet uppstod. Senare har parterna dock nått en inbördes aktning och kommit in i ett fruktbart samarbete.

FMS' och Rhenska Missionssällskapets arbete har påverkat Namibias historia mer än man i allmänhet velat erkänna. Många vill se detta inflytande endast negativt. Det är sant, att när landet gjordes till tysk koloni underlättades detta av att där fanns tyska missionärer. De s.k. skyddsfördragen mellan den tyska regeringen och stamhövdningarna slöts faktiskt ofta i missionsstationernas vardagsrum. Till missionärernas försvar måste ändå sägas, att det då var fråga om vilken stormakt som skulle få landet i sitt våld: England, Portugal eller Tyskland. De var barn av sin tid. I landet rasade krigen mellan stammarna och de önskade ett slut på dem. I Owambo slöts liknande skyddsfördrag men tyskarna hann aldrig sända några tjänstemän dit. De första «vita» överhetspersonerna, som folket i Owambo stiftade bekantskap med, kom således från Sydafrika. Deras förhållande till missionen var växlande, men ännu i början av nationalpartiets mandattid (från år 1948) var det ganska gynnsamt.

b) Missionsarbetets karaktär

De båda lutherska missionssällskapens arbete var pionjärbete. Först gällde det att skapa *ett skriftspråk*, lära folk läsa och ge dem Bibeln. J.H. Schmelen skapade nama-hottentotternas bokspråk och översatte N.T. Hugo Hahn forskade i hererospråket och Martti

Rautanen översatte N.T. till ndonga 1903. Ndonga är den ena av Owambos stora dialekter. Martti Rautanen översatte också en del av G.T. och utgav många andra kristna böcker. Här låg också början till *skolarbetet*. Ända till 1950-talets slut hade kyrkan och missionen allt skolarbete om hand. Det första lärarseminariet i Owambo grundades 1913. Rhenska Missionssällskapet hade en egen utbildningsanstalt för lärare i Okahandjo i mellersta delen av Namibia. I Owambo rörde sig de finländska skolinspektriserna ännu på 1950-talet med oxkärra från skola till skola. Regeringen hade då också ett par inspektörer i tjänst.

FMS' och Rhenska Missionssällskapets arbete hade många beröringspunkter, men det fanns också sådant som skiljde dem åt. Rhenska Missionssällskapet missionerade bland stammar där kvinnans ställning var betydligt svagare än i Owambo. I Owambo härskar ett matriarkaliskt system, med andra ord barnet hör endast till moderns släkt och flickan är viktig för släktens fortsättning. Kravet att kunna läsa innan man fick döpa sig gällde också kvinnor. I de flickskolor som grundades på 1920-talet och 1930-talet undervisades förutom i praktiska färdigheter också i allmänna läroämnen. År 1947 grundades långt borta i västra Owambo ett skilt seminarium för kvinnor. Det hann dimittera 490 lärarinnor för Owambo och Okavango.

Ytterligare något ord om *läkarmissionens* utveckling: till den första tidens arbete hörde att dela ut medicin och ge första hjälp. Onandjokwe, det första egentliga sjukhuset i Owambo grundades år 1911. Under ca fem årtionden låg allt sjukhusarbete och skolningen av sjuksköterskorna i missionssällskapens händer.

FMS hade några egna sjukhus liksom också de romersk-katolska och anglikanerna hade sina. — I landets centrala delar hade den katolska missionen de stora sjukhusen om hand. Den Rhenska Missionens arbete bestod främst av poliklinikarbete.

En särskilt kännbar skillnad i FMS' och Rhenska Missionens arbete märktes i prästutbildningen. Den började i Owambo 1922 och när kyrkan blev självständig hade den ungefär 70 präster. De tyska missionärerna tvekade länge. Därför hade de år 1957 endast några afrikanska präster.

Förrän kyrkorna blev självständiga hade en väldig enhetsprocess ägt rum. Den kristna tron förenade de till varandra fientligt inställda stammarna i Owambo till en kyrka och ett folk. För Rhenska Missionens del var situationen svårare, ty ras- och språkskillnader-

na mellan stammarna var här mycket större. När kyrkan blev självständig, kunde en färgad stamm, de s.k. bastarderna inte gå in under samma kyrkotillhörighet som de svarta afrikanerna utan grundande egen kyrka. Men också den Rhenska Missionens verksamhet fungerade som en starkt förenande faktor bland olika stammar.

III Namibias kyrkor från år 1954

1) *Verksamheten i den skärpta situationen*

Beslutet att bilda en självständig kyrka för Owambo och Kavango gjordes på kyrkomötet 1954. Regeringens officiella godkännande fick Owambokavangokyrkan år 1957. Till kyrkans första ledare valdes FMS' nuvarande direktor Alpo Hukka. Men redan år 1960 fick kyrkan en kyrkoledare från Owambo, Leonard Auala, som installerades som biskop år 1963. I honom fick kyrkan en skicklig ledare, som respekterades av alla. Han gjorde självständiga beslut, men uppskattade också det finländska arbetet och var till ett verkligt stöd och sann hjälp för många unga.

Som resultat av den Rhenska Missionens arbete uppkom Sydvästafrikas evangelisk-lutherska kyrka (ELKSWA). Också den registrerades år 1957. Kyrkan fick en afrikansk ledare år 1972, då dr. Lucas de Vries valdes till «preses».

Under den tid då kyrkorna blev självständiga anade ingen ännu, hur oerhört tung de nya ledarnas och andra ansvarstagandes uppgift skulle bli. Odendaal-planen lät invånarna i Owambo och Kavango bli kvar på sina boplatser, men t.ex. förflyttningen av nama och damarastammen till «homelands» innebar tvångsförflyttning av tiotusentals människor till nya bosättningsområden. Biskop Auala var den första afrikan som offentligt uppträdde mot massförflyttningarna och det medvetna åtskiljandet av stammarna. Hans tal år 1964 överraskade de vita härskarna. Senare fick sydafrikanska regeringen ytterligare två påminnelser av Owambokavangokyrkan om samma sak. — Vid denna tid föddes också den politiska motståndsrörelsen SWAPO (South West Africa People's Organization). Den första väpnade sammandrabbningen skedde år 1966. Den var i sig själv obetydlig, men den hade som följd att sydafrikanska regeringen sände stora grupper beväpnade poliser till Owambo. Hela stämningen förändrades i landet. Människor, t.o.m. skolelever fängslades och med våld och direkt tortyr pressades de på uppgifter. Med stöd av den s.k. terroristlagen åtalades 37

män inför domstolen. De sände en anhållan om förbön till kyrkan och en söndag nämndes namnen på dessa män i alla kyrkor i Owambo. Biskopen fick en varning från högsta regeringshåll men stod på sig: kyrkans uppgift var att be.

Bönerna fortsatte och när den internationella domstolen år 1971 förklarade att Sydafrika olagligen regerar i Namibia, upplevdes det som ett bönesvar. Detta beslut öppnade också vägen för ett öppet motstånd. I juli 1971 riktade ledarna inom Owambokavangokyrkan och ELKSWA ett öppet brev till den sydafrikanska regeringen. Det gavs samtidigt både till den sydafrikanska och den utländska pressen och det sändes på förhand till alla församlingar att läsas upp från predikstolarna. Dessförinnan lästes kyrkoledarnas herdabrev upp, i vilket bl.a. sades: «Om vi nu tiger, gör vi oss själva skyldiga inför Gud och mänskor».

«Det öppna brevet» granskar situationen i Namibia i ljuset av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Det visar hur smärtsam folket upplever apartheid-politiken. I landet finns varken frihet eller trygghet, inte rätt att röra sig fritt, inte yttrandefrihet och inte möjlighet att göra beslut. Kontraktarbetet har splittrat familjerna och förhindrar fritt val av arbetsplats. I brevet uppmanas landets regering att i samråd med FN söka en fredlig lösning på landets problem och ombesörja att de mänskliga rättigheterna träder i kraft. Brevet väckte en enorm uppmärksamhet och började på sätt och vis en ny period i landets historia. Den anglikanska och den romersk-katolska kyrkan gav i egna uttalanden «det öppna brevet» sitt stöd, medan föreståndaren för landets tyska kyrka framförde avvikande ståndpunkt. Största delen av tyskarna i Namibia stöder regeringspolitiken och situationen är svår för dem.

Premiärminister Vorster besökte Windhoek och tog emot kyrkornas ledare. I ett långt tal försvarade han «rasåtskillnadspolitikerna» och försökte uttryckligen skrämja kyrkoledarna till tystnad. Situationen ledde till att kyrkoledarna helt enkelt avbröt premiärministerns tal och försvarade sina egna synpunkter.

Mellan «det öppna brevet» och den arbetstvist, som i december utbröt i Owambo, finns ingen direkt förbindelse, men de uppstod båda ur samma jordmån. Strejken var den första arbetstvisten bland de svarta i hela södra Afrika, en protest mot det synnerligen grymma och hårda systemet med kontraktarbete. Den lamslog så gott som all gruvverksamhet och annan industri. I slutet av januari kom man till en överenskommelse, och männen började återvända

till sin arbetsplatser. Till pappers såg det nya systemet ut att vara mycket bättre än det tidigare, men i praktiken omintetgjordes många förmåner, bl.a. genom att man grundade arbetsgivarorganisationer och förbjöd alla fackföreningar. Strejken innebar att åtminstone en del av Namibias vita fick sina ögon öppnade: förhållandena hade inte varit så goda som de i allmänhet hadde vant sig att tro.

Kretsar som var välvilligt inställda till regeringen försökte också anklaga kyrkan för uppvigling till strejk. Det fanns inget fog för beskyllningarna, men under strejken visade kyrkan både genom olika uttalanden och genom det publicerade brevet förståelse och stöd för dem som börjat arbetstvisten. — En långt utdragen rättegång mot strejkledarna började.

Den anglikanska kyrkan gav medel för avlöning av en försvarsadvokat och utslaget blev en stor moralisk seger för de anklagade.

Under strejken utbröt oroligheter i Owambo. Förutom poliserna stationerades nu också arméns truppförband i Owambo och Kavango. Sedan dess har de nordliga områdena i Namibia utgjort krigsoperationsområde, där väpnade sammandrabbningar hela tiden tilltagit.

Sedan år 1972 har förhandlingar pågått mellan FN och sydafrikanska regeringen. Generalsekreterare Waldheim har också hört de kyrkliga ledarnas åsikt. Då Sydafrika år 1973 utlyste val i Owambo uppmanade SWAPO folket att bojkotta dem. Uppmaningen hörsammades och SWAPO började få ett allt större stöd bland prästerskap och aktiva församlingsmedlemmar. Mötestalarna hamnade ofta i fängelse och överläts åt stamhövdingarna att piskas. Biskop Auala och den anglikanska biskopen överlämnade saken till domstolsprövning och efter många skeden fick den till slut en lycklig lösning. Allt detta gav kyrkan fler antagonister. Sprängningen av kyrkans boktryckeri år 1973 utgör ett vittnesbörd därom. Kyrkans tidning Omukwetu, som trycktes där, hade synnerligen skarpt kritiserat regeringens åtgärder. Man försökte kasta skulden för gärningen på gerillan, men ingen tvivlade på var de skyldiga stod att finna.

När Angola blev självständigt år 1974, blev situationen en annan. De som var rädda för att bli anhållna, kunde nu söka sig över gränsen, dit den sydafrikanska polisens makt inte sträckte sig. Tusentals unga slutade skolan eller lämnade arbetsplatsen för att frigöra sig från apartheidssystemet. Inom kyrkans kretsar uppmanade

man de unga till måttfullhet. Och då makthavarna bad kyrkorna om ett uttalande, avfattade den lutherska, romersk-katolska och anglikanska kyrkan ett gemensamt dokument, där det påvisades att flykten från landet var en naturlig följd av förtrycket.

Owambokavangokyrkan har gång på gång försäkrat, att den inte stöder en strävan till rätt och frihet genom våld. Den har likväl velat minnas de medlemmar som bereder sig för väpnad strid. Kyrkan har besökt dem och förkunnat Ordet för dem. Å andra sidan har kyrkan inte heller gått med på SWAPOS förslag, att de som samarbetar med regeringen skulle berövas sitt medlemskap i kyrkan. Kyrkan är en kyrka för alla.

Medan förhandlingarna pågått mellan FN och Sydafrika har tider av hopp och besvikelse avlöst varandra. Då trodde man att landet snabbt skulle bli självständigt under FN:s övervakande. Men Sydafrika «köpte tid» och fördröjde lösningen bl.a. genom att ge Namibia en formell «självständighet» och genom att upphäva några lagar om rasdiskriminering. Numera behöver man inte visum när man förflyttar sig från ett homeland till ett annat. Å andra sidan har det blivit mycket svårare än förut att få visum åt missionärer. Man vill inte ha några utomstående iakttagare på krigsoperationsområdet.

Owambo och Kavango, de nordligaste delarna i Namibia är nu verkligen ett krigsoperationsområde. Vägarna är minerade och man kan aldrig vara säker på om minorna lagts ur av sydafrikanska soldater eller av gerillan. Sydafrika har en armé, som är utrustad med moderna vapen. De har gjort otaliga räder in på angolanskt område mot SWAPOS baser. Många civila — flyktingar och angolaner — har blivit dödade i flyganfallen. Märkligt är att SWAPOS soldater trots allt trängt ända fram till riksvägarna. Trots bevakning flyr folk fortsättningsvis över till Angola. Men de är ingalunda skyddade där. Striden mellan MPLA och UNITA fortsätter i södra Angola. Sydafrika stöder UNITA, eftersom det anser en fortsättning på oroligheterna vara fördelaktig. Likaså har Sydafrika mycket skickligt dragit fördel av SWAPOS inre meningsskiljaktigheter. Våld utövas av både regeringstrupper och gerillan. Skolelever har med tvång förts över gränsen. Hårdast kändes ett försök av gerillan i början av år 1980 att föra alla manliga elever från gymnasiet i Oshigambo över gränsen. Gymnasiet tillhör kyrkan. En del av eleverna följde frivilligt med, andra tvingades och av 60 elever lyckades 20 återvända i nattens mörker. Gerillan har i allmänhet förhållit sig

positivt till missionen, men ett par gånger har missionärernas bil blivit föremål för beskjutning. Nattetid råder utegångsförbud, så att om man t.ex. måste transportera en svag patient till sjukhuset, sker det med fara för eget liv. — Folk i allmänhet verkar likväl att vara mera rädda för de sydafrikanska soldaterna än för gerillan. Värst är det att misstron människor emellan växer. Man kan aldrig vara säker på på vilken sida grannen står. Det angivarsystem som Sydafrika skapat lockar dem som har något emot sin granne. Många helt oskyldiga har på detta sätt hamnat i fängelse eller under tortyr. Så gott som varje präst inom Owambokavangokyrkan har erfarenhet av att vare anhållen och av en kort fängelsevistelse. — Politiska mord förekommer ofta, och man vet inte alltid vem som ligger bakom dem.

2) Församlingsarbete

Trots svårigheterna har arbetet fortsatt i församlingarna och blivit mera mångsidigt. På 1970-talet ökade Owambokavangokyrkans medlemsantal från 187 000 till 300 000. Församlingarna har delats så att det nu finns 61. Gamla kyrkor har grundrenoverats och ungefär 20 nya har byggts. Så nära som på ett par undantag har man byggt helt utan utländskt ekonomiskt bistånd. För andra projekt har FMS och LVF gett medel.

Medlemsantalet inom ELKSWA har också stigit (år 1974 ca 150 000). 66% av Namibias svarta och färgade hör således till den lutherska kyrkan. År 1972 förenades de båda lutherska kyrkorna under ett namn, Sydvästafrikas förenade evangelisk lutherska kyrka (eng. förkortning UELCSWA). Trots namnet är det tillsvidare bara fråga om ett förbund mellan kyrkorna. Både kyrkorna har bevarat sin självständighet, sin egen gudstjänstordning o.s.v. År 1976 ansökte den tyska ev.luth. kyrkan om medlemskap i UELCSWA. Den erhöll medlemskap ett par år senare.

Tillkomsten av kyrkoförbundet befrämjades främst av den gemensamma prästutbildningen i Otjimbingwe. Det Förenade Lutherska Teologiska Seminaret grundades 1963 och fungerar fortfarande. Där utbildas också evangelister för tjänst inom ELK och där har hållits otaliga fortsättnings- och rekreationskurser. Owambokavangokyrkan har dessutom prästutbildning i samband med Engela församlingsinstitut. Det har att göra med det, att fastän många söker sig till Paulinum, så behövs det dessutom sådana präster, vars grundskolning inte motsvarar inträdesfordringarna i Pauli-

num. Vid församlingsinstitutet i Engela skolas kyrkans diakoner och diakonissor, bibelstudieledare, söndagsskollärare osv. Dessutom verkar i nära anslutning til församlingsinstitutet en folkhögskola, kurser för syn- och hörselsskadade och för utvecklingsstörda. Vid ungdomscentret i Ongwediva hålls bl.a. missions- och kantorskurser. Kyrkan har en organiserad musikverksamhet. Scoutarbetet har också tilltagit år för år. — Vid Okavangofloden finns Nkurenkuru bibelskola, som har en mångsidig verksamhet.

Av de läroinsättningar som ELKSWA uppehåller bör gymnasiet i Okombahe (Martin Luther High School) omnämnas, bibelskolan i Otjimbingwe och barnträdgårdslärarseminariet i Karibib. — De båda lutherska kyrkorna har också yttremission. ELKSWA har missionsarbete i Botswana. Owambokavangokyrkan har under årtionden haft missionsarbete bland bushmännen i landets gränstrakter och bland olika bantustammar som flyttat till andra sidan gränsen. De första böckerna på kung-bushman och dhimbastammens språk har utkommit. Många missionärer från Owambo är fortfarande i södra Angola, fastän nästan alla finländska missionärer blivit tvungna att lämna landet. År 1975 undertecknade FMS och Owambokavangokyrkan en överenskommelse om samarbete i Senegal. Inom missionen där arbetar nu finländare och två familjer från Owambo sida vid sida.

I stället för det sprängda boktryckeriet har kyrkan fått ett nytt, modernt boktryckeri som utger kristen litteratur. I Owambo har kyrkan fyra bokhandlar och i Kavango en. Dessutom finns en ambulans och en bokbil. Präster och evangelister som arbetar bland kontraktsarbetarna, säljer stora mängder Biblar, psalmböcker och annan kristen litteratur.

Sanitetsarbetet betalas numera av landets regering. Missionssjukhusen arbetar under den s.k. Lutheran Medical Mission. Kyrkostyrelsen inom Owambokavangokyrkan utnämner de ansvariga tjänsteinnehavarna på sjukhusen och kallar de utländska missionärer-na. Många polikliniker har hamnat i stora svårigheter på grund av krigssituationen.

Situationen i detta nu

I december 1978 avgick biskop Auala med pension. Till ny biskop valdes Kleopas Dumeni, som under många år verkat som kyrkans bitr. ledare. Biskopsinstallationen ägde rum i juni 1979.

Alla ovannämnda arbetsformer inom kyrkan har fortsatt trots krigstillståndet. Fängslandet av många arbetare har förorsakat svårigheter i arbetet. Faran för minor hämmar rörelsefriheten i landet. Av de tre inhemska läkarna vid Onandjokwe sjukhus i Owambo är en i fängelse och en annan har förbjudits att utöva allmän praktik. Tre präster från Owambo är när detta skrivs i fängelse. Orsaken till fängslandet vet ingen.

De finländska missionärernas andel har minskat. Kyrkomötet beslöt 1979 att benämningarna «missionär» och «missionsarbetare» inte mera skulle användas om finländarna utan endast om de inhemska arbetare från Owambo och Kavango, som arbetar utanför landets gränser och i de gränstrakter där det inte finns några församlingar. Finländarna är «de arbetare inom Owambokavangokyrkan som talar finska». Denna förändringen är från kyrkans sida sett helt motiverad. Kyrkan vill ha kvar sina utländska arbetare, men svårigheterna med visum har tilltagit. När de finländska missionärerna var som mest, var de 126. I slutet av 1979 var de 53 och antalet sjunker. Alla de som inte har permanent uppehållstillstånd i landet, har fått meddelande om att det uppehållstillstånd, som de tillfälligt beviljats, är det sista, och att de därefter måste avlägsna sig ur landet. Den alltmer kritiska situationen och t.ex. beskjutningen av bilar som ägs av finländarna fick FMS att kalla hem alla missionärer. Men kallelsen var inte ett tvång, och endast några har beslutat att följa den. Många har uttalat en önskan att under denna svåra tid få leva tillsammans med sina namibiska vänner.

ELKSWA verkar på större avstånd från gränsen, men också där har man upplevt hur människor fängslas och hur det är svårt att få visum. Numera är de tyska missionärerna bare ett fåtal. År 1979 valdes past. Hendrik Frederik till ny kyrkoledare inom ELKSWA.

Den gemensamma oron och vandan har också fört kyrkorna närmare varandra. Det som skiljer dem åt är inte mera bekännelsen utan inställningen till apartheidpolitiken. I oktober 1978 grundades Rådet för Namibias kyrkor (Council of Churches in Namibia, CCN). Grundläggande medlemmar är landets tre lutherska kyrkor, African Methodist Episcopal Church och de kongregationalistiska församlingarna. Som aktiva observatörer anslöt sig den romersk-katolska kyrkan och Afrikas evangelisk reformerta kyrka. De ovannämnda kyrkornas gemensamma medlemstal är ca 650 000. De vitas reformerta kyrkor och de metodistiska och baptistiska kyrkorna (tills. ca 70 000) foredrog att stanna utanför rådet.

Till rådets första president valdes suffraganbiskop James Kauluma och för några månader sedan blev pastor Albertus Maasdorp rådets generalsekreterare. Han har tidigare verkat som biträdande generalsekreterare inom LVF i Genève.

Under årtionden har Sydafrikas politik strävat till att hålla de olika stammarna i Namibia främmande för och fientligt inställda till varandra. Utan den kristna kyrkan hade Sydafrika kanske lyckats med sina motiv. Men den kristna missionen och de självständiga kyrkornas verksamhet har fått dem som bekänner sig till samma tro att inse, att de också hör till samma folk. De lider tillsammans, tillsammans väntar de också av Gud en ny och bättre framtid. Frälsningsförkunnelsen är naturligtvis kyrkans huvuduppgift. Men i denna uppgift har kyrkan också utfört en stor historisk gärning genom att förena Namibias folk.